

Näyttötutkinnon perusteet

**TARHAAJAMESTARIN
ERIKOISAMMATTITUTKINTO
2006**

OPETUSHALLITUS
UTBILDNINGSSTYRELSEN

Dno **38/011/2006**

MÄÄRÄYS **Velvoittavana
noudatettava**

Päivämäärä **14.9.2006**

Voimassaoloaika
15.10.2006 alkaen toistaiseksi

Säännökset, joihin toimivalta
Määräyksen antamiseen perustuu
L 631/1998 13 § 2 mom

Kumoaa määräyksen nro **27/011/1997**
Muuttaa määräystä nro

TARHAAJAMESTARIN ERIKOISAMMATTITUTKINNON PERUSTEET

Opetushallitus on päättänyt tarhaajamestarin erikoisammattitutkinnon perusteista, joita on noudatettava 15.10.2006 lukien toistaiseksi.

Tutkintoon tai sen osaan valmistavan koulutuksen järjestäjän on laadittava ja hyväksyttävä koulutusta varten opetussuunnitelma noudattaen, mitä näissä tutkinnon perusteissa on määrätty. Ammattitaidon näytöt on järjestettävä osana valmistavaa koulutusta.

Tutkintotoimikunta, tutkinnon järjestäjä ja koulutuksen järjestäjä eivät voi jättää noudattamatta tutkinnon perusteita tai poiketa niistä.

Pääjohtaja

Kirsi Lindroos

Opetusneuvos

Juhani Lapiolahti

SISÄLLYSLUETTELO

1	Luku	
	NÄYTTÖTUTKINTOJEN TEHTÄVÄT JA TAVOITTEET	7
	1 § Näyttötutkinnot	7
	2 § Näyttötutkintoihin valmistava koulutus	7
	3 § Ammattitaidon osoittamistapojen ja tutkintosuoritusten arvioinnin yleiset perusteet	7
2	Luku	
	TARHAAJAMESTARIN ERIKOISAMMATTITUTKINNON MUODOSTUMINEN	8
	1 § Tutkinnon osat	8
3	Luku	
	TARHAAJAMESTARIN ERIKOISAMMATTITUTKINNOSSA VAADITTAVA AMMATTITAITO JA ARVIOINNIN PERUSTEET	9
	1 § Ruokinnan optimointi	9
	a) Ammattitaitovaatimukset	
	b) Arvioinnin kohteet ja kriteerit	
	2 § Turkiseläintuotannon hyvinvoinnin edistäminen	11
	a) Ammattitaitovaatimukset	
	b) Arvioinnin kohteet ja kriteerit	
	3 § Turkiseläintuotannon kehittäminen	13
	a) Ammattitaitovaatimukset	
	b) Arvioinnin kohteet ja kriteerit	
	4 § Esimiehenä toimiminen	15
	a) Ammattitaitovaatimukset	
	b) Arvioinnin kohteet ja kriteerit	
	5 § Yritystoiminta ja markkinointi	17
	a) Ammattitaitovaatimukset	
	b) Arvioinnin kohteet ja kriteerit	
	6 § Yrittäjyys	20
	a) Ammattitaitovaatimukset	
	b) Arvioinnin kohteet ja kriteerit	
	7 § Ammattitaidon osoittamistavat	22
Liite	Ammatin kuvaus	23

NÄYTTÖTUTKINTOJEN TEHTÄVÄT JA TAVOITTEET

1 § Näyttötutkinnot

Näyttötutkinnot ovat ammattitaidon hankkimistavasta riippumattomia. Koulutuksessa, työelämässä ja harrastuksissa hankittua osaamista voidaan hyödyntää tutkinnoissa vaaditun ammattitaidon näytöissä.

Näyttötutkinnot ovat rakenteeltaan modulaarisia. Ne muodostuvat työelämästä ja sen kehittymistarpeista johdetuista tehtäväkokonaisuuksista, joille on ominaista toiminnallisen ja tiedollisen perustan yhteisyys, ammattitaidon monipuolisuus sekä työprosessin ja sen tulosten yhdentyminen. Tutkinnon osa muodostaa ammattipätevyyyden osa-alueen, joka voidaan erottaa luonnollisesta työprosessista itsenäisesti arvioitavaksi kokonaisuudeksi. Näytöt järjestetään ja suoritetaan joustavasti tutkinnon osa kerrallaan. Koko tutkinnon sijasta tavoitteena voi olla myös tietyn tai tiettyjen tutkinnon osien suorittaminen.

Ammattitaitovaatimusten kuvauksen perustana on pätevyystyypitys, jonka katsotaan parhaiten soveltuvan ammattialalle. Kuvauksessa keskitytään ammatin ydintoimintojen vaatimuksiin, toimintaprosessien hallintaan ja laaja-alaiseen ammattikäytäntöön. Vaatimukset kattavat myös työelämässä tarvittavan kielitaidon ja sosiaaliset valmiudet.

2 § Näyttötutkintoihin valmistava koulutus

Näyttötutkintoihin osallistumiselle ei muodollisesti voida asettaa koulutukseen osallistumista koskevia ennakkoehtoja. Pääsääntöisesti tutkinnot suoritetaan kuitenkin erilaisen valmistavan koulutuksen yhteydessä.

Valmistavan koulutuksen järjestäjän tulee vahvistaa opetussuunnitelma tutkintojen perusteiden mukaiseksi. Koulutus ja siihen sisältyvät näytöt on jäsennettävä tutkinnon osien mukaisesti. Koulutuksen järjestäjän velvollisuutena on järjestää näytöt osana valmistavaa koulutusta. Opiskelijan velvollisuutena on osallistua näyttöihin osana opintojaan.

Ammatillisena peruskoulutuksena suoritettavaan perustutkintoon sisältyvät yhteiset opinnot eivät ole pakollisia koulutuksessa, joka valmistaa näyttötutkintona suoritettavaan perustutkintoon. Niiden tavoitteet tulee ottaa kuitenkin soveltuvin osin huomioon opetussuunnitelmassa ja opetuksen järjestämisessä.

3 § Ammattitaidon osoittamistapojen ja tutkintosuoritusten arvioinnin yleiset perusteet

Näyttöjen arviointi edellyttää järjestelmällistä aineiston keräämistä, päätöksentekoa ja dokumentointia tutkinnon suorittajan ammatillisista ja työtoimintavalmiuksista suhteessa tutkinnon perusteissa määriteltyihin ammattitaitovaatimuksiin ja arviointikriteereihin. Arvioinnin painopisteen tulee olla tekemisessä ja työssä toimimisessa.

Taito tai osaaminen on arvioitava pääsääntöisesti suoraan vastaavasta työtoiminnasta.

Näyttöympäristön tulee olla todellinen tai mahdollisimman aito. Arvioinnissa tulee käyttää monipuolisesti erilaisia ja ensisijaisesti laadullisia arviointimenetelmiä, kuten havainnointia, haastatteluja, kyselyjä, aikaisempia dokumentoituja näyttöjä sekä itse- ja ryhmäarviointia. Näytöt tulee järjestää tutkinnon osittain siten, että niissä voidaan arvioida ammatinhallinnan kannalta keskeisten tavoitteiden saavuttamista.

Arvioinnin kohteilla ilmaistaan osaamisen alueet, joihin arvioinnissa kiinnitetään erityisesti huomiota. Huomio tulee kiinnittää ydintaitoihin, työn perustana olevan tiedon hallintaan, työmenetelmiin, työvälineiden ja materiaalien hallintaan sekä työprosessin hallintaan. Sekä arvioinnin kohteet että kriteerit johdetaan vastaavan tutkinnon osan ammattitaitovaatimuksista. Arvioinnin kohteisiin perustuvat arviointikriteerit kuvaavat ja täsmentävät eritasoisia suorituksia. Kriteereillä ilmaistaan kynnykset, joiden avulla erotellaan eritasoiset suoritukset.

2 Luku

TARHAAJAMESTARIN ERIKOISAMMATTITUTKINNON MUODOSTUMINEN

1 § Tutkinnon osat

Tarhaajamestarin erikoisammattitutkinto sisältää neljä (4) pakollista ja kaksi (2) valinnaista tutkinnon osaa. Nämä ovat:

Pakolliset: Ruokinnan optimointi
Turkiseläinten hyvinvoinnin edistäminen
Turkiseläintuotannon kehittäminen
Esimiehenä toimiminen

Valinnaiset: Yritystoiminta ja markkinointi
Yrittäjyys.

Tutkinnon suorittamiseksi vaaditaan neljän pakollisen ja toisen valinnaisen osan hyväksytty suoritus.

Pakolliset tutkinnon osat

Ruokinnan optimointi
Turkiseläinten hyvinvoinnin edistäminen
Turkiseläintuotannon kehittäminen
Esimiehenä toimiminen

Valinnaiset tutkinnon osat

Yritystoiminta ja markkinointi
Yrittäjyys

Kuvio 1. Tarhaajamestarin erikoisammattitutkinnon osat.

3 Luku

TARHAAJAMESTARIN ERIKOISAMMATTITUTKINNOSSA VAADITTAVA AMMATTITAITO JA ARVIOINNIN PERUSTEET

Jokaisesta tutkinnon osasta esitetään ensin ammattitaitovaatimus, sitten siitä johdettu yksi tai useampi arvioinnin kohde vinokirjaimin ja viimeisenä kriteerit, joiden perusteella ammattitaitovaatimus täyttyy.

1 § Ruokinnan optimointi

Tutkinnon suorittaja ymmärtää ravintoaineiden ja ravintoainesuositusten merkityksen turkistilalla kasvatettavien turkiseläinten hyvinvoinnille.

Ravintoaineiden ja ravinnontarvesuositusten merkityksen tuntemus

Tutkinnon suorittaja

- tuntee yksittäisten ravintoaineiden merkityksen minkeille, sini- ja hopeaketuille, suomensupeille sekä hillereille
- on selvillä eläinlajikohtaisista ravinnontarvesuosituksista ja ymmärtää suositusten mukaisen ruokinnan tarkoituksen tuotantojaksojen eri vaiheissa
- pystyy hyödyntämään tietoaan rehuraaka-aineiden hankinnan suunnittelussa.

Tutkinnon suorittaja tuntee turkiseläinten ruokinnassa käytettävien raaka-aineiden ominaisuudet ja kustannukset.

Rehuraaka-aineiden ominaisuuksien tuntemus

Tutkinnon suorittaja

- on perehtynyt eri rehuraaka-aineiden ravintoainesisältöön sekä käsittely-, varastointi- ja muihin ominaisuuksiin
- on selvillä rehuraaka-aineiden saatavuudesta eri ajankohtina
- osaa säilyttää ja säilöä rehuraaka-aineet oikein
- tietää kuinka erilaisia raaka-aineita voi yhdistellä ja kuinka yhdistäminen vaikuttaa esimerkiksi rehun sitko-ominaisuuksiin
- tietää eri rehuraaka-aineisiin sidoksissa olevat ongelmat ja pystyy tunnistamaan ne
- osaa toimia säädetyllä tavalla eri turkiseläinlajien ruhojen säilytyksessä ja säilönnässä.

Rehuraaka-aineet ja rehu kustannustekijänä

Tutkinnon suorittaja

- osaa arvioida rehuraaka-aineiden hintaa suhteessa niiden ravitsemukselliseen sisältöön
- osaa tehdä taloudellisesti edullisia valintoja ja arvioida eri raaka-aineiden käyttömahdollisuuksia kokonaistaloudellisesti
- osaa hyödyntää rehunkulutuskirjanpitoa ruokinnan suunnittelussa.

Tutkinnon suorittaja osaa suunnitella rehuvalioita eri tuotantojaksoille ja hallitsee turkiseläinten ruokinnan.

Rehuvalioiden suunnittelutaito ja turkiseläinten ruokinta

Tutkinnon suorittaja

- osaa suunnitella eri turkiseläinlajeille suositusten mukaisia rehuvalioita tuotantojaksojen eri vaiheissa
- osaa ruokkia eri turkiseläinlajit niin, että ruokinta täyttää suositusten mukaiset ravinnontarpeet ja laatuvaatimukset hyvän pentutuloksen ja hyvälaatuisen nahan tuottamiseen
- pystyy sopeuttamaan ruokinnan rehuanalyysin mukaiseksi ja antamaan tarvittaessa asianmukaista palautetta rehunvalmistajalle
- osaa hahmottaa ja koota optimaalisen ruokinnan eri osa-alueet ruokinnalliseksi ja taloudelliseksi kokonaisuudeksi.

Tutkinnon suorittaja tiedostaa laadunvalvonnan tärkeyden ja kykenee hyödyntämään analyysituloksia rehuvalioiden suunnittelussa.

Rehunvalmistuksen valvontajärjestelmän tuntemus ja laadun hallinta

Tutkinnon suorittaja

- tuntee rehunvalmistusta koskevan lainsäädännön, ohjeet ja menetelmät ja noudattaa niitä sekä seuraa niissä tapahtuvia muutoksia
- on perehtynyt rehunvalmistuksen valvontajärjestelmään
- osaa ottaa näytteet eri rehuraaka-aineista ja valmiista rehusta ja tietää, kuinka näytteitä analysoidaan
- osaa tulkita analyysituloksia ja hyödyntää niitä rehuvalioiden suunnittelussa niin, että ne täyttävät turkiseläimille asetetut suositukset
- ottaa huomioon hygieniavaatimukset ja osaa valita oikeat puhdistusmenetelmät ja -aineet sekä hoitaa puhdistustoimet
- toimii aktiivisesti rehunvalmistuksessa mahdollisesti ilmenevien epäkohtien poistamiseksi
- tunnistaa rehun valmistuksen kriittiset pisteet, esimerkiksi tavaran vastaanoton tarkastus tai raaka-aineiden jäljitettävyyden toteaminen, ja osaa toimia niissä oikein
- tuntee omavalvonnan periaatteet ja noudattaa niitä sekä on valmis omalta osaltaan kehittämään järjestelmää
- osaa varastoida oikein turkistilalle tuodun valmiin rehun ja on selvillä väärästä varastoinnista aiheutuvista haitoista.

2 § Turkiseläinten hyvinvoinnin edistäminen

Tutkinnon suorittaja tuntee turkiseläinten etologian ja domestikaatioprosessin sekä hallitsee eläinten käsittelyn.

Turkiseläinten etologian ja domestikaatioprosessin tuntemus

Tutkinnon suorittaja

- tuntee minkin, sini- ja hopeaketun, suomensupin ja hillerin luontaisen käyttäytymisen ja elinympäristövaatimukset
- tuntee turkiseläinlajien kehityksen luonnossa eläneistä turkistilan kasvatusoloihin sopeutuneiksi eläimiksi
- on selvillä ihmisen mahdollisuuksista vaikuttaa domestikaatioprosessiin ja osaa arvioida domestikaation tavoitetason sopivuutta.

Turkiseläinten käsittelytaito

Tutkinnon suorittaja

- kohtelee eläimiä asiallisesti ja käsittelee niitä hyvien tapojen, eettisten periaatteiden ja eläinsuojelusäädösten määräysten ja suositusten mukaisesti.

Tutkinnon suorittaja osaa tarkkailla turkiseläinten terveydentilaa, pystyy tunnistamaan tavallisimmat sairaudet ja osaa toimia sairaustapauksissa.

Turkiseläinten terveydentilan tarkkailu, sairauksien tunnistaminen ja sairaseläinhoito

Tutkinnon suorittaja

- tietää eläintautilien ennaltaehkäisyn keinot ja merkityksen tautien torjunnassa
- tuntee plasmasytoosiviruksen vaikutukset ja hallitsee käytännön toimenpiteet taudin vastustuksessa
- tunnistaa turkiseläinten yleisimmät taudit ja osaa arvioida, milloin on turvauduttava eläinlääkärin apuun
- osaa hoitaa ja lääkitä eläimiä sairaustapauksissa
- osaa tehdä kuolleen eläimen perusruumiinavauksen ja tunnistaa tavallisimmat muutokset sisäelimissä
- tietää lakisääteisten kuolleisuus-, sairaus-, lääke- ja ruhokirjanpidon periaatteet ja osaa toimia niiden mukaan
- on selvillä katastrofiapurenkaan toiminnan periaatteista
- hallitsee haittaeläinten torjunnan.

Tutkinnon suorittaja tietää turkistilalla kasvatettujen turkiseläinten hyvinvoinnin arvioinnin perusteet ja osaa hyödyntää tutkimustuloksia kasvatustoiminnassa.

Turkiseläinten hyvinvointikäsitteen ja hyvinvoinnin arviointiperusteiden tuntemus

Tutkinnon suorittaja

- on perehtynyt turkistilalla kasvatettavien turkiseläinten kasvua, käyttäytymistä ja muuta hyvinvointia käsitteleviin tutkimuksiin ja tuntee viimeisimmät tutkimustulokset
- tuntee hyvinvointiin liittyvät erilaiset näkökulmat sekä paineet ja näkymät hyvinvoinnin kehittämiseksi, esimerkiksi tutkimukset minkkien uimaltaista, kettujen kaivamistarpeesta ja kettujen ympärivuotisista pesäkoipeista
- on selvillä hyvinvointikäsitteen keskeisistä mittaus- ja arviointimenetelmistä sekä tuloksiin liittyvistä tulkintaongelmista
- osaa arvioida tutkimustulosten soveltuvuutta käytännön kasvatustyöhön ja antaa siitä palautetta
- osaa tehdä tutkimusaloitteen.

Tutkinnon suorittaja tuntee turkistuotantoon liittyvän lainsäädännön ja noudattaa sitä.

Lainsäädännön tuntemus

Tutkinnon suorittaja

- tuntee eläinsuojelulain ja -asetuksen, muut säädökset, määräykset ja ohjeet sekä eurooppalaisen yleissopimuksen siltä osin kuin ne koskevat turkistilalla kasvatettavien turkiseläinten hyvinvointia
- pystyy arvioimaan eläinten kasvatusoloja ja käsittelyä hyvinvointiin liittyvien säädösten, määräysten ja ohjeiden kannalta sekä tarvittaessa muuttamaan kasvatusoloja niiden mukaisiksi.

3 § Turkiseläintuotannon kehittäminen

Tutkinnon suorittaja pystyy vastaamaan turkistilan jalostustoiminnasta ja sen kehittamisestä.

Turkistilan jalostustoiminnan hallinta

Tutkinnon suorittaja

- hallitsee eläingenetiikan periaatteet ja tuntee minkin, sini- ja hopeaketun tavallisimpien värityyppien periytymisen
- tuntee hedelmällisyyttä, terveyttä ja laatua sekä eläinten luonnetta jalostavat siitoseläinvalinnan kriteerit ja osaa valita niiden perusteella siitokseen jätettävät eläimet
- ymmärtää siitoseläinhankinnan merkityksen ja osaa hankkia tarvittavat siitoseläimet
- on selvillä muista pentutulokseen vaikuttavista tekijöistä, kuten emon kunnostus, hoito, ruokinta ja ympäristötekijät
- on selvillä turkiseläinten periytyvistä sairauksista ja rakenteellisista vioista
- hallitsee SAMPO-siitoseläinajanpidon vuosikierron ja osaa hyödyntää kirjanpitoa jalostustyössä
- osaa siementää kettuja kohdunsisäisellä menetelmällä
- on perehtynyt nahkalajittelutoimintaan ja osaa soveltaa sen laatuksiteerejä käytännön lajittelutyössä
- osaa nahkalajittelun laatuksiteereiden englanninkieliset lyhenteet ja termistön.

Tutkinnon suorittaja hallitsee turkistilan tuotantoympäristöön liittyvät vaatimukset, toimenpiteet ja vaikutukset.

Tuotantoympäristön ympäristönsuojelun hallinta

Tutkinnon suorittaja

- tuntee turkistiloja koskevien säädösten keskeiset vaatimukset
- on selvillä, milloin ympäristölupa vaaditaan ja osaa hakemismenettelyn
- tietää turkistilan ympäristökuormitusta aiheuttavat tekijät ja osaa tunnistaa ne
- osaa toimia ympäristökuormituksen ennaltaehkäisemiseksi ja vähentämiseksi
- osaa tehdä turkistilalle vesiensuojeluohjeiden mukaisen ympäristösuunnitelman
- hallitsee turkistilalla syntyvien sivutuotteiden käsittelyn ja hävittämisen säädösten määräämällä tavalla
- osaa valvoa turkistilan ympäristön tilaa määriteltyjen periaatteiden mukaan, esimerkiksi vesinäytteen otoilla.

Tutkinnon suorittaja tuntee uusimpia turkistuotantoa helpottavia teknisiä ratkaisuja ja osaa arvioida niiden toimivuutta ja käyttökelpoisuutta eri näkökulmista.

Uusimman teknologian tuntemus ja sen käyttökelpoisuuden arviointi

Tutkinnon suorittaja

- tuntee tuotantotilojen vaatimukset ja määräykset sekä soveltuvuuden erilaisiin teknologisiin ratkaisuihin erityisesti eläinten hyvinvoinnin kannalta
- on selvillä erilaisista tuotantotilojen rakenneratkaisuista, kuten halli- ja varjotalokasvatuksesta ja erilaisista häkkiratkaisuista, ja osaa arvioida niiden sopivuutta ja tehokkuutta eri tilanteissa
- tuntee erilaiset rehunjakokoneet ja -laitteet sekä juottojärjestelmät ja osaa arvioida niiden soveltuvuutta ja toimivuutta erilaisissa tilanteissa
- on selvillä erilaisista lannanpoistojärjestelmistä ja osaa arvioida niiden soveltuvuutta eri ratkaisuihin erityisesti ympäristönäkökohtien kannalta
- tuntee erilaiset nahkontakoneet ja osaa arvioida niiden tehokkuutta ja soveltuvuutta eri tapauksissa
- on selvillä erilaisista hälytysjärjestelmistä ja osaa arvioida niiden sopivuutta eri tilanteissa
- osaa käyttää turkistilan koneita ja laitteita sekä pystyy huoltamaan ja korjaamaan niistä yleisimpiä.

Työturvallisuuden huomioon ottaminen

Tutkinnon suorittaja

- pystyy tunnistamaan työturvallisuusriskit ja ottaa ne sekä työturvallisuusmääräykset huomioon toiminnassaan
- on suorittanut EA 1-kurssin.

4 § Esimiehenä toimiminen

Tutkinnon suorittaja ymmärtää henkilöstön hyvinvoinnin merkityksen organisaation tulokselliselle toiminnalle ja oman asemansa työyhteisössä.

Henkilöstön hyvinvoinnin merkityksen tuntemus

Tutkinnon suorittaja

- tietää, miten henkilösuhteiden odotetaan toimivan työyhteisössä
- ymmärtää tasapainoisten ihmissuhteiden sekä oman ja henkilöstön hyvinvoinnin merkityksen organisaation tulokselliselle toiminnalle
- tiedostaa oman roolinsa henkilöstön hyvinvoinnin ylläpitäjänä ja kehittäjänä.

Tutkinnon suorittaja tuntee säädökset, määräykset ja sopimukset ja valvoo niiden noudattamista.

Säädösten, määräysten ja sopimusten noudattamisen valvonta

Tutkinnon suorittaja

- on perehtynyt alalla noudatettaviin säädöksiin ja määräyksiin niin, että pystyy esimiehenä ohjaamaan ja valvomaan niiden noudattamista
- tuntee alan työehtosopimuksen sisällön ja pystyy soveltamaan sitä sopimusosapuolten oikeuksiin ja velvollisuuksiin
- osaa toimia työhönottotilanteessa.

Tutkinnon suorittaja osaa suunnitella, organisoida ja johtaa työt joustavasti ja seurata niiden toteutumista.

Töiden suunnittelu, organisointi ja johtaminen

Tutkinnon suorittaja

- osaa suunnitella ja organisoida työtehtävät ja työajankäytön tasapuolisesti
- pyrkii hyödyntämään työntekijöiden erityisosaamisen
- osaa ratkaista töiden tärkeysjärjestyksen ja järjestellä työt nopeasti, taloudellisesti ja tarkoituksenmukaisesti

- toimii työnjohtajana kannustavasti ja yhteishenkeä luoden
- on selvillä vieraan työvoiman mukanaan tuomista riskeistä ja osaa ehkäistä niitä.

Tutkinnon suorittaja osaa toimia työnopastajana ja työpaikkaohjaajana.

Työnopastustaidot

Tutkinnon suorittaja

- ymmärtää työhön perehdyttämisen merkityksen ja hallitsee yrityksen työt niin, että pystyy opastamaan työntekijöitä ja työssäoppijoita työtehtäviinsä myös omalla esimerkillään
- osaa suhteuttaa opetettavat tehtävät työntekijän ja työssäoppijan osaamisen tason mukaan
- tuntee turkistalouden koulutus- ja tutkintojärjestelmää siinä määrin, että osaa arvioida työssäoppijan edistymistä suhteessa asetettuihin tavoitteisiin.

Tutkinnon suorittaja hallitsee esimiestyössä tarvittavat viestintä-, vuorovaikutus- ja neuvottelutilanteet.

Viestintä-, vuorovaikutus- ja sosiaaliset taidot

Tutkinnon suorittaja

- ottaa vastaanottajan huomioon omassa viestinnässään ja pystyy arvioimaan oman viestintänsä toimivuutta
- osaa kommunikoida vuorovaikutteisesti työyhteisön jäsenten kanssa
- osaa antaa palautetta rakentavasti ja ottaa itse palautetta vastaan
- pystyy toimimaan puolueettomasti ja eri osapuolille tyydyttävää ratkaisua hakien erilaisissa ristiriita- ja ongelmatilanteissa
- pystyy ohjaamaan työyhteisön jäseniä muullakin kuin omalla äidinkielellään.

Tutkinnon suorittaja pyrkii kehittämään yrityksen toimintoja.

Toimintojen kehittäminen

Tutkinnon suorittaja

- tiedostaa uuden tiedon merkityksen toimintojen ja työtapojen kehittämisessä
- tukee työyhteisön jäsenten työtoimintojen kehittämisalotteita esimerkiksi kysymyksissä, jotka koskevat ergonomisia työtapoja ja työturvallisuutta, ympäristönäkökohtien huomioon ottamista tai toiminnan taloudellisuutta.

Tutkinnon suorittaja osaa verkostoitua ja käyttää tietotekniikkaa työssään sekä hakea tarvitsemaansa tietoa.

Verkostoitumis- ja yhteistyötaidot

Tutkinnon suorittaja

- tuntee yhteistyön edut, osaa hakeutua yhteistyöhön ja olla yhteistyössä sekä kehittää sitä tarvitsemiensa tahojen kanssa.

Tietotekniikan käyttötaito ja tiedonhaku

Tutkinnon suorittaja

- osaa käyttää sähköpostia, Internetiä ja tietotekniikan sovellusohjelmia tiedon hankinnassa ja yrityksen toimintojen suunnittelussa ja toteutuksessa sekä yhteydenpidossa eri tahojen kanssa.

5 § Yritystoiminta ja markkinointi

Tutkinnon suorittaja on selvillä yrittämisen edellytyksistä yrityksen toimialalla.

Yrittämisen edellytysten ja yritysmuotojen tuntemus

Tutkinnon suorittaja

- tuntee alan toimintamuodot ja osaa arvioida niiden kehittymismahdollisuuksia sekä alalla yrittäjänä menestymisen edellytyksiä
- on selvillä yrittäjyyteen liittyvistä keskeisistä henkilökohtaisista ominaisuuksista ja valmiuksista ja osaa tässä suhteessa tunnistaa itsessään kehittämisen kohteet
- on selvillä yritysmuodoista sekä niihin liittyvistä vastuista ja riskeistä.

Tutkinnon suorittaja tuntee liikeideakäsitteen ja osaa käyttää sitä yritystoiminnan suunnittelun ja kehittämisen lähtökohtana.

Liikeideakäsitteen tuntemus ja käyttö

Tutkinnon suorittaja

- pystyy kehittämään yrityksen liikeideaa niin, että ottaa huomioon markkinoiden kysyntä- ja kilpailutekijöitä sekä oman idean kannalta olennaisia erilaistamistekijöitä
- pystyy arvioimaan kehitetyn liikeidean menestymismahdollisuuksia.

Tutkinnon suorittaja tuntee yritystoiminnan talous- ja kannattavuustekijät, osaa laatia toimintasuunnitelman ja talousarvion sekä hinnoitella palvelutuotteet.

Toimintasuunnitelman ja talousarvion laadinta

Tutkinnon suorittaja

- osaa laatia yritykselle toiminnan kannalta keskeisten alueiden toimintasuunnitelman sekä tulo- ja menoarvion, jossa ottaa huomioon yrityksen tilanteen ja tavoitesuunnan
- tuntee pääpiirteittäin kirjanpidon ja laskentatoimen periaatteet.

Kannattavuuden periaatteiden tuntemus

Tutkinnon suorittaja

- ymmärtää, mitä on kannattava toiminta
- osaa laatia yrityksen toimintaa kuvaavia kannattavuuslaskelmia ja arvioida yritystoiminnan kannattavuutta niiden ja tunnuslukujen avulla
- osaa tulkita tilinpäätöstä
- ymmärtää, miten yrityksen kannattavuutta voi parantaa
- osaa laatia yritykselle karkean tulosennusteen.

Hinnoittelutaito

Tutkinnon suorittaja

- tuntee kustannuslaskennan periaatteet ja osaa soveltaa niitä tuotteiden ja palveluiden hinnoittelussa
- osaa hinnoitella tuotteet ja palvelut kannattavasti ja markkinalähtöisesti.

Tutkinnon suorittaja on selvillä yritystä koskevista rahoitus- ja tukimahdollisuuksista sekä vakuutuksista ja yrittäjän eläkevaihtoehdoista.

Rahoitus- ja tukimahdollisuuksien tuntemus

Tutkinnon suorittaja

- tuntee eri rahoitusmahdollisuudet
- on selvillä eri tukiin liittyvistä tukiehdoista
- tietää, mitä tukia yritys on oikeutettu saamaan, ja osaa toimia hakumenettelyssä vaaditulla tavalla.

Vakuutus- ja eläkevaihtoehtojen tuntemus

Tutkinnon suorittaja

- tuntee eri vakuutusmahdollisuudet ja osaa arvioida sopivan vakuutustarpeen
- tuntee eri eläkejärjestelmiä ja osaa valita niistä itselleen sopivan.

Tutkinnon suorittaja tuntee yritysverotuksen pääpiirteet ja osaa hoitaa osto- ja myyntitoiminnan sekä laskutuksen.

Yritysverotuksen tuntemus

Tutkinnon suorittaja

- on selvillä yritysverotuksen periaatteista pääpiirteittäin
- pystyy ottamaan kantaa veroilmoituksen sisältöön
- osaa toimia säädetyllä tavalla tuotteiden ja palveluiden arvonlisäverotuksessa.

Osto- ja myyntitoiminnan sekä laskutuksen hallinta

Tutkinnon suorittaja

- tuntee ostotoiminnan ja laskutuksen periaatteet
- on selvillä koti- ja ulkomaankaupan osto- ja myyntitoiminnan pääasiallisista säädöseroista
- osaa hoitaa säädösten ja sopimusten mukaiset toimenpiteet, kuten laskuihin tehtävät arvonlisä- ja muut erittelyt
- hallitsee maksuvälineiden käytön ja ottaa huomioon niiden turvallisuus- ja riskitekijät.

Tutkinnon suorittaja tuntee työnantajaa koskevat säädökset ja määräykset sekä työehtojen ja palkkauksen perusteet.

Työnantajana toimiminen

Tutkinnon suorittaja

- on selvillä alaa koskevista työehdoista ja palkkaustavoista, työnantajaa ja työntekijää koskevista velvoitteista ja oikeuksista sekä sosiaaliturvaa ja työsuo-
jelua koskevista kysymyksistä niin, että pystyy tulkitsemaan ja noudattamaan
näitä koskevia säädöksiä, määräyksiä ja sopimuksia työnantajana.

Tutkinnon suorittanut osaa johtaa ja kehittää yritystä.

Yrityksen johtaminen ja kehittäminen

Tutkinnon suorittaja

- hallitsee yrityksen päivittäiset ja kausittaiset työt sekä pystyy suunnittelemaan ne ja johtamaan toimintaa eettisesti kestävien periaatteiden mukaan
- osaa johtamisessa yhdistää alan tuntemuksen, yrittäjyyden ja henkilöstö-
hallinnon, kestäväen kehityksen periaatteet sekä yrityksen luonteen
toiminnalliseksi kokonaisuudeksi
- on selvillä laatujärjestelmän tarkoituksesta niin, että osaa käyttää sitä yrityk-
sen laadunhallinnan ja kehittämisen välineenä
- osaa pitää huolta omasta jaksamisestaan ja hyvinvoinnistaan.

Tutkinnon suorittaja osaa suunnitella ja toteuttaa yrityksen markkinoinnin ja suhdetoiminnan.

Markkinoinnin ja suhdetoiminnan suunnittelu ja toteutus

Tutkinnon suorittaja

- tuntee markkinoinnin periaatteet ja suhdetoiminnan merkityksen
- osaa käyttää markkinoinnissa ja suhdetoiminnassa yritykselle sopivia paikallisia, alueellisia ja valtakunnallisia kanavia
- osaa olla markkinointi- ja suhdetoimintayhteistyössä erilaisten yhteistyötahojen kanssa, esimerkiksi alan järjestöt, myynti- ja markkinointi-organisaatiot ja oppilaitokset
- tuntee markkinoinnin käsitteet niin, että pystyy seuraamaan markkinoinnissa tapahtuvia suuntauksia ja muita muutoksia niin kotimaassa kuin ulkomailla.

6 § Yrittäjyys

Tutkinnon suorittaja on selvillä yrittäjyyteen kuuluvista taidoista ja osaa arvioida omia yrittäjyysominaisuuksiaan ja arvojaan.

Omien yrittäjyysominaisuuksien arviointi

Tutkinnon suorittaja

- on selvillä niistä valmiuksista, jotka tukevat yrittäjänä menestymistä
- osaa näiden tietojen ja omien arvojen perusteella arvioida itseään ja omaa yrittäjyyttään sekä sitä, pystyisikö omiin arvioihinsa luottaen tekemään yrittäjänä toimimista koskevia päätelmiä ja ratkaisuja.

Tutkinnon suorittaja tuntee ammattialansa ja osaa tarkastella sen tarjoamia mahdollisuuksia yrittäjänä toimimiseen.

Ammattialan yritystoiminnan mahdollisuuksien arviointi

Tutkinnon suorittaja

- osaa arvostaa omaa ammattitaitoaan
- tuntee ammattialansa niin hyvin, että pystyy tarkastelemaan sen tulevaisuuden ja markkinanäkymien perusteella oman yritystoiminnan käynnistämistä.

Tutkinnon suorittaja tuntee liikeideakäsitteen ja sen käytön yritystoiminnan lähtökohtana.

Liikeideakäsitteen tuntemus

Tutkinnon suorittaja

- tietää liikeidean tarkoituksen
- ymmärtää liikeidean merkityksen yritystoiminnan suunnittelun ja kehittämisen välineenä
- omaa valmiuksia olla mukana kehittämässä omaa yritysideaa asiantuntijan avustuksella
- ottaa liikeidean kehittäessä huomioon muun muassa markkinoiden kysyntä- ja kilpailutekijöitä, asiakaskohteita ja oman idean toimivuuden kannalta olennaisia erilaistamistekijöitä.

Tutkinnon suorittaja tuntee yritystoiminnan aloittamistoimenpiteet ja riskit.

Yritystoiminnan aloittamistoimenpiteiden ja riskien tuntemus

Tutkinnon suorittaja

- on selvillä, millaisia vaihtoehtoja yritystoimintaa harkitsevalle on tarjolla esimerkiksi yritystoiminnan muotojen, aloittamistoimenpiteiden, vastuiden määräytymisen ja riskien osalta
- pystyy keskustelemaan omaan yritystoimintaan liittyvistä vaihtoehdoista asiantuntijan kanssa.

Tutkinnon suorittaja on pääpiirteittäin selvillä yritystoimintaan liittyvistä taloudellisista, tuotannollisista ja henkisistä voimavaroista ja osaa arvioida omia mahdollisuuksiaan yritystoiminnan aloittamiseen.

Yritystoiminnan talouden tärkeimpien periaatteiden tuntemus

Tutkinnon suorittaja

- omaa valmiuksia olla mukana laadittaessa yritykselle toiminnan kannalta keskeisten alueiden toimintasuunnitelmia asiantuntijan johdolla
- ymmärtää, mitä on kannattava liiketoiminta ja miten siihen pystyy vaikuttamaan
- osaa pääpiirteittäin tulkita tilinpäätöstä pääomien, varallisuuden, maksukyvyn ja tuloksen suhteen
- ymmärtää kustannuslaskennan periaatteet ja tietää pääpiirteittäin, mitkä markkinalähtöiset tekijät tulee ottaa huomioon tuotteiden ja palveluiden järkevässä hinnoittelussa
- osaa laatia karkean tulo- ja menoarvion asiantuntijan avustuksella.

Omien mahdollisuuksien arviointi yritystoiminnan aloittamiseksi

Tutkinnon suorittaja

- pystyy keskustelemaan oman yritystoiminnan aloittamisesta asiantuntijan kanssa niin, että lähtökohtana on tutkinnon suorittajan oma yritys
- tuntee toimialan keskeisiä toimijoita, viranomaistahoja ja asiantuntijoita.

Tutkinnon suorittaja tuntee yritystoimintaan liittyvää keskeistä lainsäädäntöä ja osaa hankkia lisätietoja.

Yritystoiminnan keskeisen lainsäädännön tuntemus ja tiedon hankinta

Tutkinnon suorittaja

- on pääpiirteittäin selvillä yritystoimintaan liittyvistä keskeisistä säädöksistä
- tietää, mistä voi saada asiantuntijapalveluja ja lisätietoja verotusta ja yritystoiminnan muita alueita koskeviin kysymyksiin.

7 § Ammattitaidon osoittamistavat

Ammattitaidon osoittamiseksi annettavien näyttöjen lähtökohtana on saada selville, kuinka hyvin käytännön taidot ja niiden pohjana oleva tietoperusta sekä käsitteelliset rakenteet ovat sovituneet yhteen ja suhteessa siihen, mitä tutkinnon eri osissa vaaditaan. Tämä on osoitettava pääasiassa toiminnallisilla tehtävillä, joita voidaan tarvittaessa täydentää suullisesti, kirjallisesti tai muilla tavoin.

Taidon pääasiallisena arviointimuotona on käytettävä työnäyttöä, taitotestiä, työtoiminnan havainnointia tai simulointia ja kestoaltaan vaihtelevia projekti-tehtäviä. Myös aikaisemmin dokumentoituja näyttöjä vaadittavasta osaamisesta sekä muita arviointimenettelyjä ja näiden yhdistelmiä voidaan käyttää. Yksittäisen arviointimuodon käytön valinnassa on otettava huomioon muun muassa, kuinka hyvin se sopii tutkintovaatimusten arviointiin, miten se vastaa työelämän luonnollisia käytäntöjä, kuinka hyvin sen avulla voidaan erotella haluttu pätevyys ei-pätevästä osaamisesta, miten helppokäyttöinen se on eri toimintaympäristöissä sekä kuinka selkeä se on arvioijille ja arvioitavalle. Edellytetyn ammattitaidon taustalla olevan tiedon ja ymmärryksen tason selvittämiseksi toiminnallisen näytön tukena voidaan käyttää kyselyjä ja haastatteluja, itse- ja ryhmäarviointia, kirjallisia tuotoksia, asiantuntijakeskusteluja tai muuta keinoa, jolla arvioitavan osaamisen taso täsmentyy.

Ammattitaito on arvioitava jokainen tutkinnon osa kerrallaan vertaamalla arvioitavan ammattitaitoa vastaavan tutkinnon osan ammattitaitovaatimuksiin. Arviointikriteerien mukainen suoritus on hyväksyttävä. Mikäli tutkinnon suorittajalla on esittää aiemmin dokumentoituja näyttöjä, arvioijat arvioivat ne osana suoritettavan tutkinnon osan näyttöä. Tutkintotoimikunta määrittelee kriteerit näyttöjä arvioiville henkilöille. Lähtökohtana on, että arvioijilla on hyvä ammattitaito kyseessä olevalla tutkinnon alalla.

Ammatin kuvaus

Tarhaajamestari toimii useimmiten itsenäisenä yrittäjänä omalla turkistilalla. Hän voi toimia myös toisen palveluksessa, asiantuntijatehtävissä esimerkiksi rehutoimikunnissa, gradeerauksessa tai keinosiementäjänä sekä turkistuottajien edustamistehtävissä. Lisäksi hän on turkistilan työntekijöiden ja opiskelijoiden ohjaaja. Tulevaisuudessa esimiehenä toimiminen korostuu turkistilojen koon kasvaessa ja palkattujen henkilöiden tarpeen lisääntyessä.

Turkistalouden kansantalouden merkitys vientielinkeinona on suuri. Suomi on johtava maa laadukkaiden ketunnahkojen tuottajana maailmassa. Suomessa tuotetaan myös minkkejä, suomensupeja ja hillereitä. Valtaosa turkisnahoista kaupataan turkiseläintuottajien omistamissa huutokauppayhtiöissä. Useissa kunnissa turkistalous on merkittävä verotulojen lähde ja elinkeino, joka työllistää suoraan tai välillisesti noin 22 000 henkilöä.

Turkistilan kannattavuus perustuu hyvään pentutulokseen, turkistilan ja eläinten hyvään hoitoon, korkealaatuiseen nahan tuottamiseen sekä tuotannon ja talouden hallittuun mukauttamiseen nousu- ja laskusuhdanteissa. Selviytyminen edellyttää kykyä seurata alan kehitystä ja kansainvälisiä markkinanäkymiä sekä taitoa arvioida niiden vaikutusta omaan toimintaan.

Turkiseläinten kasvatuksessa eläinten jalostus korostuu. Tarhaajamestarin on oltava selvillä eläinten hedelmällisyyteen, terveyteen ja nahan laatuun vaikuttavista tekijöistä sekä osattava hyödyntää siitoseläinkirjanpitoa ja nahan laatulajittelun tuloksia jalostustyössään. Turkiseläinten ruokinta tulee hallita ruokintaopillisesti ja taloudellisesti niin, että se täyttää suositusten mukaiset ravinnontarpeet ja laatuvaatimukset hyvän pentutuloksen ja hyvälaatuisen nahan tuottamiseen. Eläimiä on kohdeltava eettisten periaatteiden ja eläinsuojelulain mukaisesti, seurattava niiden terveydentilaa päivittäin ja vastattava tautien hoidosta ja ennaltaehkäisystä. Kasvatusolot ja tuotantoympäristö on pidettävä säädösten mukaisina ja osattava hyödyntää hyvinvointitutkimusten tuloksia.

Tarhaajamestarin tulee olla selvillä uusimmista teknisistä ratkaisuista, jotka koskevat erityisesti kasvatustiloja, ruokinta- ja juottolaitteita, lannanpoisto- ja hälytysjärjestelmiä, sekä osattava arvioida niiden toimivuutta, käyttökelpoisuutta ja taloudellisuutta eri näkökulmista. Hänen on osattava käyttää tietotekniikkaa turkistilan erilaisissa toiminnoissa.

Tarhaajamestarilta edellytetään monipuolista ammattitaitoa ja sen jatkuvaa ylläpitämistä ja kehittämistä. Hänen tulee olla vastuuntuntoinen, laatu- ja kustannustietoinen ja yrittäjyystaitoinen. Häneltä vaaditaan yhteistyön ja viestinnän taitoja, vastuun ottamista henkilöstön hyvinvoinnista sekä myös jonkin verran kielitaitoa. Hänen on kestävä vastustavat mielipiteet, toimittava eettisten näkemysten mukaisesti sekä turvattava eläinten hyvinvointi kaikissa tilanteissa. Alan suurimpia haasteita ovat kansainvälistyminen ja laadun korostuminen kaikissa toiminnoissa. Laadukas hoito ja hyvin hoidettu ympäristö antavat elinkeinosta kuvan, jonka myös kuluttajat kokevat myönteiseksi.